

I. ARTYKUŁY

Radosław Mędrzycki*

Rola prawa w zapewnianiu dostępności informacyjno-komunikacyjnej – wybrane zagadnienia¹

The Role of Law in Ensuring Information and Communication Accessibility – Selected Issues

Abstract. This article attempts to demonstrate the primary role of the law in ensuring information and communication accessibility for people with disabilities in a democratic state governed by the rule of law. Information and communication accessibility is – alongside architectural accessibility and digital accessibility – one of the types of accessibility recognized under Polish law. In pursuit of the primary research objective, an attempt was made to identify the main sources of law governing accessibility at the international, supranational, and – most importantly – national levels. The issue at hand was addressed primarily from the perspective of administrative law, as it is administrative regulations that directly influence how public administration in Poland functions. The principles of promoting the common good and the administration’s obligation to comply with the law were also characterized as key general issues that influence the assurance of information and communication accessibility, albeit in a general way.

The study employs a legal-dogmatic approach. The work is divided into five sections, titled as follows: Introduction; The axiological framework for ensuring accessibility; Primary legal sources governing accessibility; Selected determinants of information and communication accessibility; Conclusion and

---

* Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw, Poland | Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Polska, <https://orcid.org/0000-0002-9407-4881>, e-mail: medrzycki@uksw.edu.pl.

¹ Tekst stanowi poszerzoną i dostosowaną do wymogów redakcyjnych wersję wystąpienia zaprezentowanego na IV Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Niepełnosprawność – zadanie czy wyzwanie we współczesnym świecie?”, która odbyła się 25 XI 2024 r. na UKSW w Warszawie.

recommendations. The analysis confirms that the law is undeniably one of the key factors in the implementation of accessibility solutions within the Polish public administration. An attempt was made to demonstrate the impact of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities and EU regulations on Polish law within the historical process of transforming Polish law. An important conclusion of the study is the finding that the values underlying accessibility, such as solidarity, do not constitute a sufficient legal basis for making public administration more accessible without specific legal solutions. Attention is also drawn to non-legal aspects, which, together with the law, ultimately shape accessibility in public administration.

Keywords: accessibility – disability – law – AAC – administration

Wprowadzenie

Jak trafnie stwierdza P. Wilczyński: „Służba prawa administracyjnego wobec człowieka w jego osobowym i wspólnotowym wymiarze wydaje się na tle postanowień Konstytucji RP² aksjomatem. Niemniej, aby prawo administracyjne faktycznie posiadało taki charakter, zaistnieć musi zarówno szereg okoliczności związanych bezpośrednio z tym prawem, jak i dotyczących się całego systemu, które sprawią, że służba ta nie będzie jedynie deklaracją ustawy zasadniczej, ale stanie się elementem otaczającej nas rzeczywistości”³. Założyć tu trzeba, że jedynym z ważnych przejawów służebnej względem człowieka roli prawa są regulacje związane z zapewnieniem dostępności informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osobom z niepełnosprawnościami. To prawo – mówiąc najprościej – pozwala podmiotom administrującym realizować w bezpośredni sposób wartości wyróżnione ze względu na dobro wspólne⁴. Dobro wspólne – dodajmy – wyłącznie w optyce klasycznej, nigdy zaś etatystycznej⁵. Z drugiej jednak strony nie można zapominać o ważnej konstatacji koryfeusza nauki administracji Franciszka Longchamps, który wskazywał, że administracja (organizacja) to „układ

² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 IV 1997 r. (Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483 ze zm.), dalej „Konstytucja RP”.

³ P. Wilczyński, *Atrybuty służebnej funkcji prawa administracyjnego*, w: *Prawo administracyjne w służbie jednostki i wspólnoty*, pod red. Z. Duniewskiej, M. Karcz-Kaczmarek, P. Wilczyńskiego, Warszawa–Łódź 2022, s. 63.

⁴ Z. Cieślak, *Istota i zakres prawa administracyjnego*, w: *Prawo administracyjne*, pod red. Z. Niewiadomskiego, Warszawa 2009, s. 52.

⁵ Szerzej: M. Piechowak, *Dobro wspólne jako fundament polskiego porządku konstytucyjnego*, Warszawa 2012 oraz I. Lipowicz, *Dobro wspólne*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2017, t. 79, nr 3.

normatywny zanurzony w rzeczywistości”⁶. Układ normatywny pozwala na powtarzalność, przewidywalność działań administracji, ale także na bezpieczeństwo administrowanych. Jest również ważny z innego, często nie zawsze dostrzegalnego powodu. Pozwala na wczesną konstatację, że w porządku prawnym brakuje jakiegoś istotnego elementu, który pozwalałby na realizację celów, a czasem po prostu rozwiązywałby palące problemy społeczne. Niemniej samo prawo, choć stanowiące właściwie jedyną podstawę działań administracji, nie stanowi o pełnym jej obrazie. Rzeczywistość jest bowiem kształtowana o wiele większą liczbą czynników niż wyłącznie prawem. Z punktu widzenia administracji w demokratycznym państwie prawnym to jednak właśnie prawo stanowić powinno nieodłączny element kształtowania rzeczywistości.

Celem artykułu – poprzez odwołanie się zarówno do fundamentalnych zasad prawnych, jak i do poszczególnych rozwiązań o charakterze szczegółowym – jest wykazanie prymarnej roli prawa w zapewnianiu dostępności informacyjno-komunikacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami. Ze względu na tematykę opracowania zastosowano metodę dogmatyczną. Jednak nie uciekając od pozostałych elementów wpływu na rzeczywistość, zasygnalizowano skalę zmian, jaka dokonała się po wprowadzeniu tzw. prawa dostępnościowego w Polsce, czyli po 2019 r.

1. Aksjologiczne ramy zapewniania dostępności

Fundamentami współczesnych demokratycznych państw prawnych są ich zasady i prawa człowieka. I chociaż trudno jednoznacznie dokonywać hierarchizacji zasad i wartości za nimi się kryjących, to bez wątpienia można próbować wyróżnić te z nich, które są charakterystyczne dla administracji publicznej niezależnie od okoliczności faktycznych i których nie można pominąć w jej działalności. Należy w tym względzie wymienić zasady realizacji dobra wspólnego i prawnej legitymizacji działania organów administracji publicznej⁷. Obie w wyraźny sposób wynikają kolejno z art. 1 i art. 7 Konstytucji RP. To oczywiście

---

⁶ Cytat ten podano na zewnętrznej okładce (obwolicie) numeru 2 czasopisma „Przeгляд Prawa i Administracji” 1972. Zob. więcej w dziele: F. Longchamps, *Zalożenia nauki administracji*, Wrocław 1991 (reprint) lub oryginał z 1949 (wskutek interwencji cenzury pozostały w niewielu egzemplarzach).

⁷ Z. Cieślak, op. cit., s. 59–60.

nie wszystkie zasady podstawowe, jednak celowo przy omawianiu roli prawa w kontekście dostępności zwrócono na nie szczególną uwagę⁸. Dostępność realizuje także konstytucyjną zasadę równości wobec prawa i zakaz dyskryminacji wyrażone w art. 32 Konstytucji RP. Wraz z godnością człowieka – jak stwierdza E. Cała-Wacinkiewicz – stanowią one „aksjologiczną triadę prawno-człowieczych wartości”, która „musi zostać uznana za swoiste wprowadzenia kategorii dostępności, zarówno do toczącego się dyskursu prawnego, jak i szerzej – społecznego. Społeczne uwarunkowania dostępności *in genere* determinują jej prawną istotę”⁹.

Z kolei dostępność informacyjno-komunikacyjna pozwala również realizować wiele praw człowieka i obywatela, w tym prawo dostępu do informacji publicznej oraz jawności działania organów administracji publicznej, które zostały wyrażone w art. 61 Konstytucji RP¹⁰. Nie da się bowiem zrealizować konstytucyjnego prawa, jeżeli przekazywana informacja będzie niedostępna. Nie chodzi zatem o jakiegokolwiek udostępnienie informacji, ale o udostępnienie jej w taki sposób, aby mogły skorzystać z niej osoby ze szczególnymi potrzebami. Brak dostępności wynikać może przykładowo z dokumentu przekazywanego w formie stanowiącej barierę w jego zrozumieniu. Rolą zapewnienia dostępności jest zrealizowanie postulatu równości szans. Korzystanie z prawa winno odbywać się na zasadzie równości z innymi osobami, przy czym w zakresie zapewniania dostępności można z jednej strony stosować tzw. akcje afirmatywne (dyskryminacja pozytywna) prowadzące do wyrównywania szans lub z drugiej strony – od początku projektować przestrzeń informacyjno-komunikacyjną (dokumenty, formularze etc.) w taki sposób, aby była pozbawiona barier.

Administracja publiczna ma bezpośrednio realizować dobro wspólne. Jest zatem zobowiązana do tego, aby dostrzegać każdego człowieka z jego potrzebami, trudnościami, z jakimi spotyka się lub może spotkać w swoim życiu, i być mu pomocna, służebna. Nie bez znaczenia w tym kontekście jest stwierdzenie, że samo słowo „administracja” pochodzi właśnie od łacińskiego słowa *ministrare* wykładanego zwykle

---

⁸ Zob. również: R. Mędrzycki, *Dostępność informacyjno-komunikacyjna w świetle przepisów prawa administracyjnego*, Warszawa 2024, s. 89 i n.

⁹ E. Cała-Wacinkiewicz, *Od konstytucyjnie wywodzonej dostępności w stronę prawa do dostępności?*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2023, nr 6(76), s. 166–167, 171.

¹⁰ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 7 II 2023 r., sygn. akt I SA/Wa 1930/22, LEX nr 3523208.

jako służba¹¹. Administracja publiczna jest służbą społeczeństwu, a to składa się z różnych jednostek: osób, które są w pełni sprawne, takich, które zostały dotknięte niepełnosprawnością, albo takich, które jedynie sytuacyjnie, ze względu na napotkaną barierę, wymagają wsparcia. To ostatnie rozumienie sytuacji wymagających dostępności stało się podstawą wyróżnienia kategorii „osób ze specjalnymi potrzebami”. Mogą być to zatem zarówno osoby z niepełnosprawnościami, jak i takie, które znalazły się w pewnych okolicznościach wymagających dostępności. Zwykle wskazuje się tu przykładowo na osobę z wózkiem dziecięcym, która musi dostać się do metra i musi w tym celu poruszać się windą, podróżnego z ciężką walizką, który również musi skorzystać z windy, czy obcokrajowca, który ze względu na barierę językową potrzebuje uproszczonych formularzy urzędowych, komunikatów w prostym języku lub wręcz napisanych tekstem łatwym do czytania i zrozumienia (ETR, ang. *easy to read*)¹². Grupa osób ze szczególnymi potrzebami obejmuje również te osoby, które nie potrafią komunikować się w sposób tradycyjny, werbalny. Zwykliśmy kategoryzować osoby z niepełnosprawnościami na te, które mają problemy z poruszaniem się, osoby z trudnościami intelektualnymi, osoby Głuche oraz osoby z dysfunkcjami wzroku. Ten podział nie jest zupełny, pomija niepełnosprawności sprzężone, ma raczej oddać powszechne, ogólne zapatrywanie na grupy osób z niepełnosprawnościami. Tymczasem zdarza się, że pomijamy grupę osób o złożonych potrzebach w komunikowaniu się. Jest to zróżnicowana grupa osób, których problemy mogą być wynikiem chorób neurodegeneracyjnych, chorób naczyniowo-mózgowych, urazów mechanicznych lub niepełnosprawności od urodzenia. To dla tych osób szczególnie ważna jest komunikacja alternatywna i wspomagająca (AAC, ang. *augmentative and alternative communication*), dzięki której mogą komunikować się z otoczeniem, w tym załatwić swoje sprawy na zasadzie równości z innymi osobami¹³. Rozumienie Rzeczypospolitej Polskiej jako dobra wspólnego i administracji publicznej jako tej,

¹¹ *Prawo administracyjne. Pytania i odpowiedzi*, pod red. I. Lipowicz, Warszawa 2024, s. 25–26.

¹² O. Nowotny-Czupryna, *Powszechna pułapka myślenia: określenia „osoba ze szczególnymi potrzebami” i „osoba z niepełnosprawnością” są tożsame*, w: *Działania na rzecz poprawy jakości życia osób ze specjalnymi potrzebami*, pod red. eadem, Dąbrowa Górnicza 2024, s. 13–22.

¹³ *Model realizacji usług publicznych dla osób z trudnościami w komunikowaniu się (o złożonych potrzebach w komunikowaniu się). Opracowany w ramach projektu: Elementarz AAC – urząd przyjazny osobom z trudnościami w komunikowaniu się POWR.04.03.00-00-0131/18, 2022*, <https://wydzialy.uksw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/10/2022/12/>

która ma to dobro w sposób bezpośredni realizować, oznacza, mówiąc najprościej, konieczność dostrzegania potrzeb różnych osób, w tym z niepełnosprawnościami (inkluzywność państwa).

Drugą z fundamentalnych zasad funkcjonowania współczesnej administracji publicznej w demokratycznym państwie prawnym jest zasada związania administracji prawem. Zwykle, kiedy mówi się bądź pisze o tej zasadzie, powołuje się na art. 7 Konstytucji RP, w którym zapisano, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Oznacza to, upraszczając, że administracja publiczna może robić tylko to, na co prawo zezwala, a człowiek może robić wszystko to, czego prawo mu nie zakazuje¹⁴. Dla administracji publicznej zatem prawo stanowi z jednej strony katalizator do działania, z drugiej zaś widoczną barierę dla pokusy wszechwładzy, braku respektowania praw człowieka, działania pozaprawnego. Jednocześnie świadczy o tym, że administracja publiczna, jeżeli ma zapewniać dostępność, powinna być wyposażona w odpowiednie podstawy prawne. Oczywiście, powinności administracji publicznej w zakresie dostępności można próbować wywodzić z aksjologii prawnej i poszczególnych unormowań aktów międzynarodowych, ale podejście takie, chociaż niezwykle kuszące, w codziennej pracy urzędników nie będzie raczej stosowane. Urzędnicy oczekują bowiem konkretnych, często określonych w prawie wewnętrznym, zwykle to im najbliższych norm prawnych, które w sposób oczywisty wskażą im drogę postępowania na co dzień. A zatem w hierarchii źródeł prawa wielokrotnie dla urzędników państwowych czy pracowników samorządowych to właśnie jasno określone normy ustawowe, rozporządzeń czy wręcz oparte na nich, ale już bardzo uszczegółowione prawo o charakterze wewnętrznym są pożądanymi elementem ich codziennego postępowania. W przypadku prawa o charakterze wewnętrznym dochodzi wręcz do swoistego odwrócenia hierarchii źródeł prawa. Hierarchia ta oddana metaforycznie jako piramida, na wierzchołku której znajduje się akt najważniejszy – konstytucja i kolejno unormowania międzynarodowe, unijne, ustawowe itd., zostaje odwrócona, tak że to akty o charakterze wewnętrznym stają się tymi „najważniejszymi” w pracy administracji unormowaniami. A więc tę piramidę zaczyna wieńczyć regulamin, zarządzenie kierownika czy nawet, w bardzo

---

MODEL-REALIZACJI-USLUG-PUBLICZNYCH-DLA-OSOB-Z-TRUDNOSCAMI-W-KOMUNIKOWANIU-SIE_0.pdf (dostęp: 18 IV 2026).

¹⁴ I. Lipowicz, *Istota administracji, w: Prawo administracyjne*, pod red. Z. Niewiadomskiego, Warszawa 2009, s. 31.

szerokim wyobrażeniu o źródle prawa, polecenie służbowe przełożonego¹⁵. Normy prawa międzynarodowego, normy unijne – jak pokażą poniższe rozważania – mogą być traktowane jak ważne impulsy regulacyjne, jednak to prawo krajowe będzie decydowało o bezpośrednich zmianach w relacjach między administracją i interesantami.

2. Podstawowe źródła prawa zapewniania dostępności

Przechodząc do konkretnych rozwiązań prawnych dotyczących dostępności, w artykule – ze względu na ramy tej formy – skupiono się wyłącznie na dostępności informacyjno-komunikacyjnej. Dostępność ta występuje w aktach prawa polskiego obok dostępności architektonicznej oraz dostępności cyfrowej. Mówiąc bardzo ogólnie: pierwsza odnosi się do takiego projektowania (uniwersalne projektowanie) lub usuwania barier w przestrzeni (racjonalne usprawnienia), aby na zasadach równości mogły korzystać z niej wszystkie osoby, druga – do takich samych działań w zakresie treści cyfrowych. Dostępność informacyjno-komunikacyjna (o czym szerzej poniżej) umożliwia skorzystanie na zasadzie równości z innymi osobami z informacji lub skomunikowanie się. W literaturze wyrażono pogląd, zgodnie z którym zapewnienie dostępności jest możliwe bardzo często wyłącznie wtedy, gdy weźmie się pod uwagę i zrealizuje standardy dostępności każdego z tych rodzajów, nie tylko dostępności informacyjno-komunikacyjnej¹⁶, jednak w celach naukowych czy dydaktycznych można dokonywać delimitacji przedmiotu badawczego. Podejście uznające wagę każdego z typów dostępności nazywam holistycznym i jest ono zgodne z duchem Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych z 13 grudnia 2006 r.¹⁷, która stanowi podstawowy akt prawny o charakterze międzynarodowym służący zapewnianiu dostępności, w tym dostępności informacyjno-komunikacyjnej (zob. art. 9 Konwencji). Przepisy Konwencji, ratyfikowane przez Polskę w 2012 r., musiały zostać uszczegółowione w krajowym porządku

¹⁵ Jest zatem dalekowzrocznością twórców Konstytucji RP z 1997 r., iż powiązali hierarchicznie źródła prawa, przez co nawet w zakresie codziennego, operacyjnego „odwrócenia” piramidy źródeł prawa dzięki temu hierarchicznemu wiązaniu pozostają one odwrócone wyłącznie swoiście.

¹⁶ R. Mędrzycki, *Dostępność informacyjno-komunikacyjna...*, s. 17; idem, *Obowiązki jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami*, „Studia Prawnoustrojowe” 2023, nr 60, s. 293.

¹⁷ Dz.U. 2012, poz. 1169, dalej „Konwencja”.

prawnym – był to warunek konieczny, jeśli jako państwo chcieliśmy traktować prawo jako stanowiące realną podstawę działalności aparatu urzędniczego. Taki pogląd widać wyraźnie w literaturze przedmiotu, w której wyrażano oczekiwania co do realnego stosowania Konwencji¹⁸. Ten ONZ-owski akt jest zatem nie do przecenienia, jeżeli chodzi o źródła dostępności – jak żaden wcześniejszy dokument w tak oczywisty sposób normuje kwestie dostępności. Wystarczy wspomnieć, że po raz pierwszy tak kompleksowo uregulowano tę kwestię w odrębnym artykule (9), chociaż sama dostępność jest wyrażona również w innych przepisach tego aktu międzynarodowego. Traktowanie Konwencji jako impulsu dla krajowych i unijnych regulacji w zakresie dostępności jest obecne w literaturze¹⁹ – należy w pełni zgodzić się z tą optyką. W prawie krajowym szczegółowe wymogi co do dostępności informacyjno-komunikacyjnej uregulowane zostały Ustawą z 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami²⁰. Ustawa ta była znacząco motywowana ratyfikacją przez Polskę Konwencji. Również pewnego oddziaływania Konwencji (choć przed jej ratyfikacją przez Polskę) upatrywać można w przyjęciu Ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się²¹, na co wskazuje wprost uzasadnienie do projektu tego aktu prawnego²².

W zakresie rozwoju prawa dostępnościowego w Polsce znaczącą rolę odegrała Unia Europejska. Stała się ona bowiem w 2011 r. stroną Konwencji, co oznaczało, że mogła opierać swoje prawo pochodne, jak dyrektywy czy rozporządzenia, na wyrażonych w akcie ONZ postanowieniach i w ten sposób sprawiać, że konieczne stało się wtórne stosowanie postanowień Konwencji w porządkach prawnych państw członkowskich. Dzieje się tak przez mechanizmy harmonizacji i unifikacji. Rozporządzenia unijne stosowane są bezpośrednio w prawie krajowym państw członkowskich, a więc unifikują porządki krajowe – są one takie same w przedmiocie objętym regulacją. Dyrektywy z kolei

¹⁸ *Najważniejsze wyzwania po ratyfikacji przez Polskę Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych*, pod red. A. Błaszczak, Warszawa 2012.

¹⁹ A. Drabarz, *Harmonising Accessibility In The Eu Single Market: Challenges For Making The European Accessibility Act Work*, „Review of European and Comparative Law” 2020, t. 43, nr 4, s. 83 i n.; K. Roszewska, *Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – podłoże prawne i społeczne przyjęcia ustawy. Część 1*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 2022, nr 12, s. 19 i n.

²⁰ Tekst jedn. Dz.U. 2024, poz. 1411 ze zm., dalej „u.z.d.”.

²¹ Tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 20 ze zm.

²² Uzasadnienie – druk sejmowy nr 4324/VI. kad. Sejmu, pkt 2.1.

wymagają transpozycji do porządków krajowych i stanowią przyczynek do harmonizacji porządków prawnych państw członkowskich.

Aktami prawnymi, które zostały wprost oparte na prawie unijnym²³ i stanowią wyraz prawnej implementacji prawa unijnego, są dwie Ustawy: z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych²⁴ oraz z dnia 26 kwietnia 2024 r. o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów przez podmioty gospodarcze²⁵. Ustawodawca, przyjmując u.z.s.w., stworzył ostatecznie układ trzech aktów prawnych obejmujący zobowiązania podmiotów publicznych i prywatnych. Bez przedmiotowej ustawy bowiem obowiązki zapewniania dostępności informacyjno-komunikacyjnej zasadniczo obciążały administrację publiczną, ewentualnie podmioty, które na jej rzecz realizowały zadania publiczne, a w zakresie dostępności cyfrowej – pewną grupę organizacji pozarządowych. Chociaż zapewnienie dostępności informacyjno-komunikacyjnej nie było wyłącznie obowiązkiem administracji publicznej (np. regulacje dotyczące dostępności opakowań na leki, programów telewizyjnych czy prawa telekomunikacyjnego²⁶), to u.z.s.w. w wyraźny sposób poszerza krąg podmiotów objętych obowiązkami dostępnościowymi i przenosi te obowiązki na sektor przedsiębiorców, czyli m.in. producentów, importerów i usługodawców.

Przedmiotem oddzielnych badań, istotnych z punktu widzenia ustrojowego, może być próba ustalenia, na ile wskazane ustawy tworzą system. Istnieją pewne symptomy takiego stwierdzenia polegające na utworzeniu wspólnego Funduszu Dostępności, zbliżonym regulacjom wnioskowania o dostępność – zwłaszcza w u.z.d. i u.d.c., roli Prezesa Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) – lecz obiektywna odpowiedź na to pytanie wymaga szczegółowych badań.

Czy polska administracja publiczna zmienia się pod wpływem przepisów dostępnościowych? Z punktu widzenia prawnego decydująca w tym względzie jest u.z.d. nakładająca szereg obowiązków na

²³ Kolejno: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 X 2016 r. w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego (Dz. Urz. UE L 327 z 2 XII 2016, s. 1–15); Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 IV 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (Dz. Urz. UE L 151 z 7 VI 2019, s. 70–115).

²⁴ D.U. 2023, poz. 1440, dalej „u.d.c.”.

²⁵ Dz.U. 2024, poz. 731, dalej „u.z.s.w.”.

²⁶ R. Mędrzycki, *Dostępność informacyjno-komunikacyjna...*, passim.

podmioty publiczne. Już w art. 4 ust. 1 u.z.d. wskazano, że podmiot publiczny zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami przez stosowanie uniwersalnego projektowania lub racjonalnych usprawnień.

W zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej kluczowym przepisem jest art. 6 pkt 3 u.z.d., ponieważ formułuje on minimalne wymagania dotyczące dostępności. Obowiązki te powinny zostać zrealizowane przez każdy podmiot publiczny, chociaż zgodnie z art. 7 ust. 1 u.z.d. mogą wystąpić w tym zakresie przeszkody, w szczególności o charakterze technicznym i prawnym. Nawet wtedy jednak podmiot zobowiązany jest zapewnić osobie ze szczególnymi potrzebami dostęp alternatywny. Potwierdza to również treść art. 31 ust. 3 u.z.d., określająca skutki braku możliwości zapewnienia dostępności w procedurze wniosku o zapewnienie dostępności.

Zgodnie z kluczowym art. 6 pkt 3 u.z.d. minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami obejmują w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej: (a) obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 Ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się, lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje, (b) instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia, (c) zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności – w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania, (d) zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku. Katalog ten uznać należy jednak za dość minimalny, w niewielkim tylko stopniu uwzględniający potrzeby osób o złożonych potrzebach w komunikowaniu się. Nie wspomniano również o tak ważnej potrzebie upraszczania komunikatów, informacji (ruch języka prostego).

Wymogi te mają charakter minimalny, co oznacza, że z jednej strony podmiot publiczny może zapewniać dostępność informacyjno-komunikacyjną w większym zakresie, ale z drugiej strony nie przyjmują one postaci standardów, a więc szczegółowych wytycznych, którymi

można byłoby kierować się niczym punktami w „checkliście”. Jednakże należy pamiętać, że standardy muszą być sformułowane w sposób, który pozwala je stosować bez „cienia wątpliwości”. Standaryzacja jest o wiele bardziej widoczna w przypadku obowiązków dotyczących dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych oraz ich elementów (załącznik do ustawy). Tymczasem, mimo istnienia dostępnościowych standardów informatycznych, roczne raporty dostępności nie wskazują spełniania wymogów bez zarzutów. Wystarczy w tym względzie podsumować wyniki raportów dotyczących dostępności cyfrowej²⁷. Czy brakuje dobrej woli, zrozumienia, zasobów i środków? Na pewno nie można przecenić wpływu pozaprawnych czynników na rozwój administracji publicznej, także w sferze dostępności. Jeszcze raz należy przypomnieć, że administracja jest układem normatywnym zanurzonym w rzeczywistości. Rzeczywistość pozaprawna jest bardzo ważnym faktorem ostatecznego kształtu, jaki zyska administracja publiczna i czy realizowane będą przez nią nałożone przez prawo obowiązki. Wniosek byłby jednak taki, że nawet istnienie standardów, znacząco precyzujących postępowanie, nie musi automatycznie przekładać się na wzrost poziomu zapewniania dostępności. Normatywizacja standardów – przy poszanowaniu zasady związania administracji prawem – powinna pomóc w osiągnięciu zamierzonego skutku. Być może normatywizacja (istniejących przecież) standardów dotyczących tekstu łatwego do czytania (ETR) przyczyniłaby się do zwiększenia stopnia prawidłowej realizacji wymogu zawarcia informacji o działalności podmiotu publicznego na jego stronie internetowej.

Należy jednak zwrócić uwagę, że brak standardów pozwala niekiedy na pewną elastyczność działania, zwłaszcza gdy chodzi o rozwiązania kosztowne, ale wyłącznie środowisku o dużej kulturze świadomości potrzeby rozwiązań, a w przypadku dostępności także potrzeby inkluzywności. Nie można przecież zaprzeczyć, że w pracy większości podmiotów publicznych kontakt z osobami ze specjalnymi potrzebami nie będzie codzienny. Wymaga zatem dalekowzroczności potrzeba utrzymywania kompetencji pracowników i infrastruktury stale na odpowiednim poziomie. Może bowiem pojawić się konkurencyjne myślenie o braku sensu utrzymywania czegoś, z czego korzysta się raz na kilka lat, lub o braku sensu pozostawiania w „nieznośnej gotowości”

---

²⁷ Por. <https://www.gov.pl/web/dostepnosc-cyfrowa/o-monitoringu-dostepnosc-cyfrowej> (dostęp: 18 IV 2026).

czy wręcz wydawania pieniędzy na dostępność „dla może kilku osób”. W przypadku braku dostępności konsekwencje będą polegały na naruszeniu dwóch zasad – fundamentalnych dla demokratycznego państwa prawnego i scharakteryzowanych na początku artykułu. Nie sposób nie wspomnieć także o naruszeniu takich zasad jak solidarność, równość czy wręcz godność człowieka. Brak zapewniania dostępności znajdzie również swój wyraz w łamaniu praw człowieka, np. prawa do informacji.

3. Wybrane determinanty zapewniania dostępności informacyjno-komunikacyjnej

Prawo daje jednak również pewne mechanizmy, które mogą być wykorzystane w celu utrzymania pożądanego stanu dostępności. Warto wskazać w tym względzie na ogromną prawną rolę koordynatora do spraw dostępności.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 u.z.d. każdy organ władzy publicznej, w tym organ administracji rządowej i samorządowej, organ kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały, wyznacza co najmniej jedną osobę pełniącą funkcję koordynatora do spraw dostępności. W sądach powszechnych i powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury, mając na uwadze ich strukturę organizacyjną, możliwe jest wyznaczenie wspólnego koordynatora do spraw dostępności, dla więcej niż jednego sądu lub więcej niż jednej jednostki organizacyjnej prokuratury, na podstawie odrębnego porozumienia. W literaturze zwraca się uwagę, że koordynator może być postrzegany jako menadżer i lider zmian²⁸. Ustawodawca stawia na transparentność działania koordynatora, ponieważ nakazuje publikację na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej – organu władzy publicznej, a jeżeli nie ma strony podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej – na jego stronie internetowej, danych kontaktowych koordynatora do spraw dostępności oraz treści planu działania, o którym niżej.

Do zadań koordynatora należy w szczególności: (1) wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do usług świadczonych przez organy władzy publicznej; (2) przygotowanie i koordynacja wdrożenia

---

²⁸ Autorki badały tę kwestię w odniesieniu do instytucji kultury: A. Pluszyńska, A. Konior, *Accessibility Coordinator: Manager and Leader of Change*, „Krakow Review of Economics and Management. Zeszyty Naukowe” 2026, nr 1, s. 143 i n. Powołanie koordynatora jest obowiązkowe w odniesieniu do organów wskazanych w art. 14 ust. 1 u.z.d. – por. s. 144.

planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez organ władzy publicznej, zgodnie z minimalnymi wymaganiami dostępności określonymi w ustawie – plan ten obejmuje w szczególności analizę stanu zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez organ władzy publicznej, oraz planowane działania w zakresie poprawy realizacji zadań w zakresie dostępności przez ten podmiot; (3) monitorowanie działalności organu władzy publicznej w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Z punktu widzenia osoby ze szczególnymi potrzebami bardzo istotne będą działania bieżące polegające na jej wsparciu. Należy pamiętać, że organ władzy publicznej nie zawsze będzie miał możliwość zapewnić dostępność, wtedy – jak wskazano wyżej – będzie zobowiązany do zapewniania dostępu alternatywnego. To właśnie w tych sytuacjach szczególnych koordynator będzie mógł odegrać znaczącą rolę przez zrozumienie potrzeb osoby ze szczególnymi potrzebami i dobór odpowiednich środków.

Jednocześnie istotna rola koordynatora polega na przygotowaniu i wdrożeniu planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Jest to kolejny z wielu aktów planowania w polskiej administracji, w tym w samorządzie terytorialnym. Ma on charakter wewnętrzny, to znaczy jego ustalenia dotyczą podmiotów podporządkowanych organowi władzy publicznej, chociaż ustawodawca zechciał, aby plan ten był jawny, stąd potrzeba jego publikacji na stronie BIP lub stronie urzędu. Bezpośrednio związanymi z planem mogą być zatem sekretarze, kierownicy odpowiednich komórek organizacyjnych oraz ich pracownicy, dyrektorzy generalni, w końcu sami koordynatorzy, którzy mogą podejmować obowiązki np. szkolenia pracowników.

Chociaż strony urzędowe oraz ich elementy powinny spełniać wymogi dostępności, problemem może być zapewnianie dostępności samego planu (np. umieszczenie na stronie zeskanowanego dokumentu, bez możliwości jego odczytania i nawigowania po nim narzędziami wspomagającymi, brak prostej wersji językowej dokumentu). Ustawodawca nie wskazał również czasookresu przyjmowania planów, dlatego spotyka się różne rozwiązania w tej kwestii, przy czym wydaje się, że założeniem powinno być nieprzekraczanie w samorządzie terytorialnym czasookresu wyznaczonego kadencją organu wykonawczego. Jednocześnie należy pamiętać, że plany te powinny być możliwe do

zrealizowania, a więc nie powinny być wizją, misją czy koncepcją, ale aktem z konkretnymi działaniami i datami, w ramach których powinno się te działania zrealizować²⁹. Plany te są instrumentami planistycznymi, są wyrazem odpowiedniej polityki administracyjnej organu administracji publicznej³⁰.

Rola prawa w zapewnianiu dostępności informacyjno-komunikacyjnej polega również na regulacji postępowań kontrolno-nadzorczych i skargowych, które mają wymóc zapewnienie dostępności lub sanować stan niezgodny z prawem.

Należy bowiem wskazać, że nawet najlepsza regulacja prawna pozostająca bez możliwości jej egzekwowania często pozostaje jedynie wyrazem szczytnej woli jej twórców, lecz nie ma większego wpływu na zmianę rzeczywistości. Toteż tak bardzo istotne jest, aby prawo nie tylko normowało, co należy zrobić, ale również co się stanie, gdy nie zrobi się tego, co należało. Dochodzimy przy okazji do olbrzymiej roli odpowiedzialności w administracji publicznej, ale również procedur umożliwiających dochodzenie praw³¹.

Ustawodawca przewidział kontrolę społeczną (obywatelską) stosowania przepisów prawa. I choć przypisuje jej się w nauce prawa różny charakter, to można rozumieć ją jako „element składowy kontroli zewnętrznej, uzupełniający system instytucji państwowych tej kontroli. [...] Kontrolę społeczną należy rozumieć jako całokształt określonych prawem oraz faktycznych możliwości przysługujących jednostce, grupie osób lub zrzeszeniom tych osób, ich wspólnotom w zakresie dokonywania ocen prawidłowości działania administracji publicznej, formułowania opinii w tym zakresie, zgłaszania postulatów i wniosków pod adresem administracji”³². W art. 29 u.z.d. ustawodawca unormował, że każdy, bez konieczności wykazania interesu prawnego lub faktycznego, ma prawo poinformować podmiot publiczny o braku dostępności architektonicznej lub informacyjno-komunikacyjnej.

---

²⁹ K. Roszewska, *Art. 14, w: Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Komentarz*, pod red. eadem, LEX/el. 2021.

³⁰ Zob. szerzej o kategorii planowania: J. Korczak, *Akty polityki administracyjnej*, w: *Prawo administracyjne. Zagadnienia ogólne i ustrojowe*, pod red. J. Blicharza, P. Lisowskiego, Warszawa 2022, s. 287 i n.

³¹ R. Kusiak-Winter, *Odpowiedzialność administracji publicznej. Struktura odpowiedzialności z perspektywy determinantów prawnych*, Wrocław 2019.

³² B. Jaworska-Dębska, *Kontrola społeczna*, w: *Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie*, pod red. M. Stahl, Warszawa 2019, s. 637–638.

Nadto każda z wymienionych trzech ustaw dostępnościowych kształtuje procedurę dochodzenia dostępności, a u.z.s.w. dodatkowo postępowanie kontrolno-nadzorcze wobec podmiotów gospodarczych. Ze względu na zakres artykułu krótko scharakteryzowane zostanie dochodzenie dostępności informacyjno-komunikacyjnej. W u.z.d. przewidziano prawo do wystąpienia z wnioskiem m.in. o zapewnienie dostępności informacyjno-komunikacyjnej. Organ administracji publicznej ma obowiązek ją zapewnić w zakresie określonym we wniosku, bez zbędnej zwłoki, jednak nawet po dopuszczalnym prawem przedłużeniu terminu – w ciągu 2 miesięcy od złożenia takiego wniosku. Zgodnie z art. 31 ust. 3 u.z.d., w przypadkach uzasadnionych wyjątkowymi okolicznościami, gdy zapewnienie dostępności w zakresie określonym we wniosku o zapewnienie dostępności jest niemożliwe lub znacznie utrudnione, w szczególności ze względów technicznych lub prawnych, podmiot publiczny niezwłocznie zawiadamia wnioskodawcę o braku możliwości zapewnienia dostępności, co nie zwalnia podmiotu publicznego z obowiązku zapewnienia dostępu alternatywnego. Zgłaszający wniosek o zapewnienie dostępności ma także możliwość wystąpienia do Prezesa Zarządu PFRON ze skargą na brak zapewnienia dostępności. Postępowanie może zakończyć się decyzją nakazującą podmiotowi publicznemu zapewnienie dostępności. Gdyby podmiot publiczny nie realizował decyzji nakazującej zapewnienie dostępności, ustawodawca przewidział odpowiednie stosowanie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji dotyczących grzywny w celu przymuszenia³³.

W u.z.s.w. wskazano, że każdy może złożyć do Prezesa Zarządu PFRON zawiadomienie o niespełnianiu przez produkt albo usługę wymagań dostępności, w tym mającej charakter dostępności informacyjnej. Zawiadomienie to zawiera wskazanie produktu albo usługi, których dotyczy zawiadomienie, wymagania dostępności, którego nie spełnia produkt albo usługa, podmiotu gospodarczego, który udostępnia na rynku produkt albo oferuje lub świadczy usługę, które nie spełniają wymagań dostępności. W przypadku stwierdzenia zasadności zawiadomienia Prezes Zarządu PFRON albo właściwy organ nadzoru rynku przeprowadzają kontrolę (art. 67 i art. 68 u.z.s.w.).

---

³³ A. Cebera, *Postępowanie skargowe w związku z brakiem zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami*, „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Iuridica” 2023, numer specjalny (*W trosce o godność, życie i zdrowie człowieka – zagadnienia administracyjnoprawne*), s. 41–51.

Podsumowanie

Odpowiedź na pytanie o rolę prawa w zapewnianiu dostępności jest jednoznaczna, biorąc pod uwagę wyznaczony m.in. przez art. 7 Konstytucji RP obowiązek działania przez organy administracji publicznej na podstawie i w granicach prawa. Prawo – na co wskazuje nie tylko normatywne otoczenie ustrojowe, ale także praktyka przed wejściem w życie u.z.d., a także po nim – jest konieczne, aby osoby ze szczególnymi potrzebami miały zapewnioną dostępność. Skoro dostosowywanie podmiotów publicznych do wymogów dostępności rozpoczęło się (i tak z różnym skutkiem, na co wskazują raporty³⁴) zasadniczo po 2019 r., to oznacza, że same – ważne – lecz ogólne zasady prawne jak solidarność, sprawiedliwość (materialna), poszanowanie godności człowieka nie okazały się wystarczające do wdrażania konkretnych rozwiązań wpływających na zapewnienie dostępności w Polsce.

Prawo jednak nie jest elementem przesądzającym, że dostępność będzie zapewniona w każdym przypadku. Konieczna jest jeszcze ogólna świadomość o potrzebach osób z niepełnosprawnościami (szerzej ze szczególnymi potrzebami), której uzyskiwanie może być motywowane również prawnie. Potrzeba daleko idącej edukacji, w tym na poziomie uniwersyteckim w programach kształcenia na kierunkach administracyjnych i prawniczych i wielu innych. Niezwykle ważne jest również zrozumienie potrzeby zapewniania dostępności wśród kierowników podmiotów publicznych. Chodzi tu o samodzielne, kierownicze działania w strukturze organizacyjno-prawnej urzędu prowadzące do jak najpełniejszej realizacji dostępności. Nie można zapominać, że wymogi dostępności informacyjno-komunikacyjnej mają charakter minimalny, można je zatem kształtować na wyższym poziomie, niż stanowi to ustawodawca. Dodatkowym czynnikiem jest obsadzanie w podmiocie w roli koordynatora do spraw dostępności osoby posiadającej odpowiednie kwalifikacje i zrozumienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Do

---

³⁴ Zob. A. Konior, A. Pluszczyńska, *Raport z badań. Wdrażanie dostępności w publicznych instytucjach kultury w Polsce*, Kraków 2024, <https://ruj.uj.edu.pl/server/api/core/bitstreams/08bfda8a-a238-491d-a8c8-e4e41edba37c/content> (dostęp: 18 IV 2026); A. Konior, A. Pluszczyńska, A. Grabowska, *Dostępność cyfrowa, architektoniczna i informacyjno-komunikacyjna w publicznych instytucjach kultury. Małopolska*, Kraków 2021, <https://ruj.uj.edu.pl/server/api/core/bitstreams/6476bf62-c616-427e-8fe0-fc0ce6d27f69/content> (dostęp: 18 IV 2026). W odniesieniu do ustawy z 2024 r. zob. monografię naukową W. Bożek, E. Kowalewska, M. Musiał, *Dostępność usług bankowości detalicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami – ujęcie prawno-ekonomiczne*, Toruń 2025, s. 171 i n.

pozaprawnych czynników mających wpływ na dostępność zaliczyć należy także świadomość potrzeby regularnych szkoleń personelu podmiotu w zakresie dostępności (podnoszenie kwalifikacji), zapewnienie odpowiedniego poziomu finansowania zmian dostępnościowych, podjęcie współpracy z osobami z niepełnosprawnościami, w tym w celu przeprowadzania regularnej oceny istniejących rozwiązań dostępnościowych. W końcu istnieje potrzeba aksjologiczna solidarnościowego rozumienia funkcji społeczeństwa i relacji międzyludzkich, w tym motywowanych chrześcijańsko³⁵. Ważne jednak, aby kwestie te znalazły się w możliwie sprecyzowanych, lecz cyklicznie przeglądanych i w razie potrzeby uaktualnianych standardach dostępności.

BIBLIOGRAFIA

- Bożek W., Kowalewska E., Musiał M., *Dostępność usług bankowości detalicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami – ujęcie prawno-ekonomiczne*, Toruń 2025.
- Cała-Wacinkiewicz E., *Od konstytucyjnie wywodzonej dostępności w stronę prawa do dostępności?*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2023, nr 6(76), s. 163–175.
- Cebera A., *Postępowanie skargowe w związku z brakiem zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Iuridica” 2023, numer specjalny (W trosce o godność, życie i zdrowie człowieka – zagadnienia administracyjnoprawne), s. 41–51.
- Cieślak Z., *Istota i zakres prawa administracyjnego*, w: *Prawo administracyjne*, pod red. Z. Niewiadomskiego, Warszawa 2009, s. 49–66.
- Drabarz A., *Harmonising Accessibility In The Eu Single Market: Challenges For Making The European Accessibility Act Work*, „Review of European and Comparative Law” 2020, t. 43, nr 4, s. 83–102.
- Jaworska-Dębska B., *Kontrola społeczna*, w: *Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie*, pod red. M. Stahl, Warszawa 2019, s. 637–648.
- Konior A., Pluszczyńska A., *Raport z badań. Wdrażanie dostępności w publicznych instytucjach kultury w Polsce*, Kraków 2024, <https://ruj.uj.edu.pl/server/api/core/bitstreams/08bfda8a-a238-491d-a8c8-e4e41edba37c/content> (dostęp: 18 IV 2026).
- Konior A., Pluszczyńska A., Grabowska A., *Dostępność cyfrowa, architektoniczna i informacyjno-komunikacyjna w publicznych instytucjach kultury. Małopolska*, Kraków 2021, <https://ruj.uj.edu.pl/server/api/core/bitstreams/6476bf62-c616-427e-8fe0-fc0ce6d27f69/content> (dostęp: 18 IV 2026).
- Korczak J., *Akty polityki administracyjnej*, w: *Prawo administracyjne. Zagadnienia ogólne i ustrojowe*, pod red. J. Blicharza, P. Lisowskiego, Warszawa 2022, s. 287–295.
- Kusiak-Winter R., *Od odpowiedzialności administracji publicznej. Struktura odpowiedzialności z perspektywy determinantów prawnych*, Wrocław 2019.

³⁵ Księga Kapłańska 19:14; Ewangelia wg św. Łukasza 14: 13-14.

- Lipowicz I., *Dobro wspólne*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2017, t. 79, nr 3, s. 17–31.
- Lipowicz I., *Istota administracji*, w: *Prawo administracyjne*, pod red. Z. Niewiadomskiego, Warszawa 2009, s. 20–48.
- Longchamps F., *Założenia nauki administracji*, Wrocław 1991 (reprint).
- Mędrzycki R., *Dostępność informacyjno-komunikacyjna w świetle przepisów prawa administracyjnego*, Warszawa 2024.
- Mędrzycki R., *Obowiązki jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami*, „Studia Prawnoustrojowe” 2023, nr 60, s. 279–295.
- Model realizacji usług publicznych dla osób z trudnościami w komunikowaniu się (o złożonych potrzebach w komunikowaniu się)*. Opracowany w ramach projektu: Elementarz AAC – urząd przyjazny osobom z trudnościami w komunikowaniu się POWR.04.03.00-00-0131/18, https://wydzialy.uksw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/10/2022/12/MODEL-REALIZACJI-USLUG-PUBLICZNYCH-DLA-OSOB-Z-TRUDNOSCAMI-W-KOMUNIKOWANIU-SIE_0.pdf (dostęp: 18 IV 2026).
- Najważniejsze wyzwania po ratyfikacji przez Polskę Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych*, pod red. A. Błaszczak, Warszawa 2012.
- Nowotny-Czupryna O., *Powszechna pułapka myślenia: określenia „osoba ze szczególnymi potrzebami” i „osoba z niepełnosprawnością” są tożsame*, w: *Działania na rzecz poprawy jakości życia osób ze specjalnymi potrzebami*, pod red. O. Nowotny-Czupryna, Dąbrowa Górnicza 2024, s. 11–20.
- Piechowak M., *Dobro wspólne jako fundament polskiego porządku konstytucyjnego*, Warszawa 2012.
- Pluszyńska A., Konior A., *Accessibility Coordinator: Manager and Leader of Change*, „Krakow Review of Economics and Management. Zeszyty Naukowe” 2026, nr 1, s. 143–160.
- Prawo administracyjne. Pytania i odpowiedzi*, pod red. I. Lipowicz, Warszawa 2024.
- Roszevska K., *Art. 14, w: Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami*. Komentarz, pod red. K. Roszevskiej, LEX/el. 2021.
- Roszevska K., *Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – podłoże prawne i społeczne przyjęcia ustawy. Część 1*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 2022, nr 12, s. 19–25.
- Wilczyński P., *Atrybuty służebnej funkcji prawa administracyjnego*, w: *Prawo administracyjne w służbie jednostki i wspólnoty*, pod red. Z. Duniewskiej, M. Karcz-Kaczmarek, P. Wilczyńskiego, Warszawa–Łódź 2022, s. 61–78.